Melléklet a Szabad Szó 24. számához. Budapest, 1907. 7. (20.) Iuni

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacția şi administrația: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

Proiectul de lege despre servitori votat.

De giabă tot. Ce vrea ministrul fiă, că nime nu vrea, devine lege. Noi, de ei suntem încă slabi. Iar ceia dintre ei, cari ascultând spre consciința lor mai bună la început cu gură mare au agitat în contra proiectului, spre o indrumare al ministrului au lăsat să fiă, ce vrea el. Şi pe ruşinea țării din acest proiect va fi lege. Camera deputaților l'a votat şi nu poate fi întoială, că camera magnaților încă 'a vota. Sancționarea regelui e lucru de sine sin-țeles.

Ministrul Darányi cu bucuriă vede rezultatul. Fala lui era acest proiect, pentru care atîta a luptat, că odată mai că n'a căzut din scaunul de ministru. El a învins. Dar învingerea aceasta cît de grea a fost, el scie. Şi ce va urmă, nici el nu scie.

Inzădar voarbele frumoase al fratelui Mezőfi, cine cu puteri gigantice a luptat. 49 de modificări a aşternut camerii deputaților rugând, cerênd la fiecare paragraf ceva înbunătățire pe sama servitorilor. Respunsul era: rîs şi îndignare. Cîte-va modificări de ponderanță mai mică erau primite. E bine, că şi aceste le-a asternut unul sau altul din partida guvernului. Modificările fratelui Mezőfi aşa zicênd toate erau respinse. De sine s'înțelege, că ar fi ajutat soartea şi de altcum foarte amară ai servitorilor. Dar în casa țării şed gazdele sau şi mai bine, aleşii, cărora nu-i prea pasă de soarte servitorilor.

Nu peste mult vor pute simți servitorii bine binefacerile legii nouă. Numai greu şi reu, prea reu să nu simțească. Căci mult au suferit, mult sufer şi pot suferi sêrmanii de ei, dar dacă tare apasă jugul şi soartea amară e unsuportabilă, se mişcă doară şi ei. Aşadară numai de timpuriu să nu fiă bucuria ministrului. Dorim, ca noi să n'am fi avut drept, ca legea nouă în viață să fiă mai bună, decît cum se vede a fi acum pe hârtia. Dorim chiar şi numai în interesul servitorilor. Căci ei, cari au ajutat la aceea, ca acest proiect să fiă lege, ei să vadă rezultatul reu. Dar ni e frică chiar de servitori Ori-şi cum! Căci de vor suferi fără mişcare, încă sunt de compătimit, şi de nu vor să sufere, cine scie ce va fi.

Aşteptăm, sperăm! Doară în fine totuşi vor veni la minte. Doară, dacă vor vede, cîtă amăriciune cauzează legea aceasta, nu-i vor fi ruşine a o sterge. Căci de alt-cum viitorul e foarte, foarte amenințător.

Datorința voastră.

Datorința voastră: să luptați! Datorința voastră: să respândiți ideea, să adunați apăsații, toți aceia, cari sunt şi trăesc asemenea vouê în tabêra noastra, în tabêra voastră, cu un cuvînt în tabêra acelora, cari luptă şi sciu luptă pentru binele, pentru drepturile poporului sêrac. Datorința voastră: să alcătuiți grupe locale, să-i susțineți şi în sinul acestora să luptați şi lucrați aşa, ca tot mai puternică şi mai mare să fiă grupa.

Şi voi până acum nici una n'ați implinit dintre aceste datorințe. Cu vai şi amar, cu trăgânare mare ne-a succes a înființa şi între Români ici-colea cîte o grupă. Şi îndată după înființare grupă mai a încetat a lucra. Plătirile nu urmează regulat, aştepteți tot numai şi numai dela centru, cu gură câscată odată, cu plânsuri la alta ocaziune asteptați, ca paserea friptă să ve sboară în gură. De alții, ca să-i cuceriți pe sama noastră, nici nu-i voarbă. Stați neclintiți; ca şi cum n'ați cunoasce datorințele voastre, cu şi cum n'ați sci, ce aveți de făcut.

Fără de lucru nu poți ajunge rezultat. Şi fiind puțini, lupta între imprejurările date va fi zădarnică şi fără succes.

Şi toate aceste cu posomorire a constatat conducerea centrului chiar acum. A constatat, că Alianța în ce privesce Românii din țară a ajuns un succes foarte mic şi că acest succes coastă celoralți frați din Alianța mai mult de o miă de coroane. Căci foaiă trebue să dăm, tren, oamenii ne coastă bani, şi ceia, cari vreau tot, dar nu dau nimic, sunt chiar Românii.

Şi pe lângă aceste dauna, ce cauzează Românii chiar prin aceea, că nu sunt organizați. Strică plata altora, ba une-ori scot chiar pînea din gură celoralalți frați.

Astfel stau lucrurile acum. A sosit tîmpul, ca să ve treziți, ca să n'avem cauză a scrie tot-deauna numai reu despre voi. Cunoasceți datorințele voastre și dacă ve țineți de frați adeverați, trebue să-i impliniți. Nu-i om onest și bun, cine nu și implineste datorința, și cu atît mai mult nu-i frate adeverat, cine cu zel și însuflețire și fără ori-ce provocare de sine nu-și implinesce datorința. Puțini suntem, conjurat de dușmani. Ce va fi din noi, dăcă noi înșiși nu scim, cum și ce trebue să lucrăin.

Fiă dară destul. Treziți-vě odată. Lucrați, conduceți grupele în rînd, dați samă în fie-care lună despre activitatea desvoltată și nu cruțați și acei 4 crucer în sěptemâna, ce ăveți să plătiți pentru foaiă și pentru tot. Și așa, cine sci, cînd veți putea plăti sacrificiile aduse până acum.

Pentru voi lucrați, voi veți ave folos. Asteptăm, sperăm, că în viitor nu vom ave lipsă a scrie astfel despre voi Românilor!

Iubileul de 40 ani al încoronării regelui.

Iubileu fără festivități. Un iubileu, cînd nime nu se bucură, — nici națiunea, nici poporul, nici regele. Ori-și cum la noi nu-i prea drag regele. In tîmpurile din urmă ca și cum s'ar fi recit înimile supușilor. Iar el nu prea vine la noi. Mai bine se sîmțesce acasa, în Wienna, în casa să impărătească.

Precumam scris deja, într'un tîmp așa stăteau lucrurile, că nici nu vine pe iubileul seu. Dar în urmă totuși a venit. Dar nici în aceasta n'a fost mulțămire. Așa era, că remâne la noi 8 zile arangând cîte-va festivități. Și regele după 2 zile s'a depărtat din capitale Ungariei. Pentru-ce. De bună samă nu pentru-aceea, cu doară i i'ar fi țare drag țară aceasta.

Clironomul, urmășul regelui pe tron încă a sosit pe iubileul regelui în Budapesta. Dar îndată a și mers. Dimineața a venit, a fost de față la missa solemnă celebrată în biserica Mátyás și după ameazi s'a și depărtat deja. Pentru-ce? Nime nu scie! Dar ca relațiunea clironomului și națiunei nu-i cea mai bună, fiesce-care om scie.

Am ținut dar iubileu, casa țerii a votat vre-o 4 milioane coroane din banii poporului chiar din ocaziunea aceasta și după iubileul ținut înimile — s pline de amăricuine. Numai unii se bucură. Domnii ceia, cari din ocaziunea aceasta au căpătat rang și titlu și cîți-va robi nefericiți, cari au fost gratuiți din partea regelui. A fost o missă, un prânz la rege și toate aceste au costat la-olaiță 4 milioana. Eftin!

Ceva interesant totuși e de notat. La sosirea regelui în Budapesta dela gară până la palatul regesc au stat pe uliță socialdemocrații, cari — în contra obiceilor — l'au primit cu strigăte de „să trăiască“. Dar lăngă aceasta încontinuu sună și strigătul: „Să trăiască votul de alegere universal, egal și secreti“. Căci regele e singurul politicean ungur, cine în adevěr vrea votul de alegere egal și secret. Pentru accasta ovațiunea!

De alt-cum cu ocaziunea iubileului ministrii Franz Kossuth, Jekelfalussy, Josipovich și Günther, președintele camerii deputaților Iuliu Justh și subpreședintele Návay și Rakovszky fură denumiți din partea regelui de consilieri adeverați și secreți ai regelui, cu care rang mublă și titlul de „Excellent“. 164 de robi au fost gratuiți. Atîta a adaus regele la iubileul seu de 40 ani, la care însă n'au fost de față nici reprezetanții celoralalte nici, și la care n'a sosit nici măcar un telegram din partea oare-cărui domnitor. Precum se spune chiar pe dorință regelui.

Frumos iubileu!

Starea politică.

In zilele din urmă de odată au început foile să vorbească despre criza guvernului de acum. Sciile mai ântâin n'au aflat pe încredere, dar pe urmă, cînd și foile de mai mare ponderanță au început să scriă, oamenii credeau și ghiciau de unde așa de odată criza guvernului. Nici vorba nu era încă cu 2—3 zile despre o criză oare-care poziția guvernului era cît se poate de bună și deodată numai criza. Foile guvernului scriu, că cauza ar fi, că regele nu vrea să sancționeze proiectele de lege al ministrului de interne contele Iuliu Andrássy despre asigurarea confessiunei. Și spun unii, că regele pentru aceea nu vrea, căci programul, ce a primit guvərnul dela rege era: mai ântâiu proiectul despre votul de alegere egal și secret și apoi celelalte. Și fiind-că guvernul — cine scie, pentru — (noi bine scim) nici decît nu vrea să așterne regelui și camerii deputaților proiectul de lege despre votul de alegere universal și secret, regele nu vrea să sancționeze nici acum, dar până atunci nici în viitor, celelalte proiecte. Aceasta imprejurare cauzează mare amăriciune atît în guvern, cît și în partida guvernului și ne avênd alt mijloc, în foile lor cu gură mare au început a pertracta, că în astfeli de imprejurări guvernul va abzice, crezînd, că astfel va pute ajunge ceva rezultat la rege. Lucrul însă n'a reușit, căci regele n'are frică și asteaptă, că guvernul să realizează promissiuea sa și programul primit, incare în primul rînd stă: legea despre votul de alegere egal și secret.

Chiestiunea impăcarii după iubileul regelui va fi numai actuală. Precum să aude guvernul s'a de obligat regelui a încheia în ori-ce imprejurări impăcare oare-care. Vom vedea.

Proiectele despre oficianții de tren au ajuns la desbatere generală. Lucru de notat e acum numai atîta, că deputații croați vor lua parte în desbateri și ce e de însemnat în numěr mare. Croații adec

ar vrea, că limba oficială la trenurile din Croației, care însă încă sunt în posesiunea statului ungar să fiă cea croată. Și de oare-ce guvernul nici decît nu vrea să implinească aceasta cerere, iau parte în desbatere și vorbesc în casa deputaților în limba croată, la ce au drept. Din cauza aceasta acum în casa deputaților sunt și scriitori croați. Cît va ține desbaterea generală și cînd vor ajunge oficianții la o plată mai bună, într'astfeli de imprejurări nu se scie.

Tot-feluri.

Bătaiă țn parlament. In ziua 7 Iunie, chiar înaintea ziuei iubileului, în parlamentul ungur s'întêmplau ast-feli de evenimente, care ari avea loc într'o crîșmă oare-care, dar nu în parlamentul poporului. Deputatul naționalist român Alesandru Voivoda Vajda fu țipat din parlament, unde a venit, căci ca deputatul unui cerc electoral e obligat și-i datorința sa primă să vină.

Vajda precum se scie cu vreo 6 sĕptĕmâni a vătămat națiunea ungară într' un mod aspru de judecat. Nu i vorbă. Pentru vătămarea aceasta el a cerut de iertare, ce nu-i fu dat. Ori-și cum însă, ori-și ce a făcut Vajda, cu deputat are drept, ba i-e datorință să se prezenteze în parlament, unde l'a trimis încrederea poporului.

După un tîmp destul de mare a venit. Vajda în parlament întâiă oară. Nici un jumătate cias n'a putut remâne. Cîți-va deputați iritându-se ei înșiși l'au inzultat, apoi s'au încereat să-l bată Aceasta n'a succes. Vajda vezînd întâmplările între batjocoririle deputaților, mai ales din partida independentă 48-s'a depărtat.

Deputații naționalisti s'au adunat la conferință și cer satisfacțiă, ce însă nu va fi dat. La noi în parlament domnesc astfeli de stări, că minoritatea nu poate spune nici un cuvînț mai aspru — deși domnii îl merită — fără să nu fiă es spus periclului, că va fi țipat și bătut. Deputatul naționalis Goldiș, cine în ședința a doua a vorbit despre vătămarea aceasta mai că nu l'au bătut și numai așa a putut scăpa de bătaiă, că chiar fratele Mezőfi l'a acoperit cu trupul seu.

Ce s'a întâmplat cu deputatul Vajda, e rușinea parlamentului. Nu suntem de o părere cu el, dar cînd e vorbă de drepturi, ce se cuvîn fie cărui om — spunem drept opinunea noastră.

O deputațiă, care spune adeverul. La ministrul de comerț, Francis Kossuth, zilele trecute era o deputațiă ai industrieșilor mici. Conducĕtoral lor era contele Tihamér Somsich. Kossuth a și primit deputația, a cărei orator, cu numele Lipsicz, vorbia apoi, cum în modul următor:

Industrieșii mici nu capătă dela guvern nimic. Banii mĕrg în buzunarul industrieșilor și de altfel bogați. Magnatilor nu li pasă numai de buzunarul lor, guvernul e surd, dacă oamenii mici cer ajutor.

Kossuth spre auzul acestor voarbe în mâniă mare strigă: mintesci. Lipsicz ânsă repeta cele zise și după el un alt orator, croitorul Varga încă spunea, că da Lipsicz are drept. Guvernul a promis indusrieșilor mici mașine și nici unul n'a capătat.

Kossuth iară spunea, că el a dat, pe ce apoi Varga întorcênduse la tovărășii sei spunea: Vedeți, am spus, să nu venim aici, mai bine să remânem la socîalisti.

In ce Varga a și avut drept.

Fug Jakabonyistii. După Klopfstein, renumitul secretar din Arad, iară unul, acum însă mai mare. Kardos (Izrael) Jakab, cassarul centrului Jakabokanyistilor, după-cum scriu foile și precum scrie chiar foaia lor, nu sci da samă despre 3000 coroane. Kardos a fost unul dintre cei mai mari Jakabokanyisti, Acum de sine s'ințelege e finea gloriei.

Precum scriu foile din Szombathely, Andrási, secretoriul Jakabokanyistilor de acolo, încă a fugit. Lucrurile de sine s'înțelege nu sunt în rînd!

Cît de frumos!

CRONICĂ.

Alegerile din România. In ziua întâia a alegeriior, în 20 Mai st. v., s'au făcut alegerile la colegiul I de senat. Dintre 60 senatori, câți trebuiau să se alegă, au eșit aleși 43 liberali, între aceștia ministrul președinte D. Sturdza a fost ales în două locuri, mai departe 9 conservatori; iar în 8 locuri se vor face balotaje.

Marți în 4 Iunie s'au făcut alegerile pentru colegiul II de senat.

Vinderea unei păduri a episcopiei române greco cat. din Oradea-mare. Episcopia rom. gr. cat. din Oradea-mare care are păduri în extensiune de 15.000 jugăre, vinde în 21 Iunie la licitație publică o pădure mare. de 15.200 jugăre și în valoare de 2,570.000 coroane. Exploatarea acestei păduri se va face în curs de 40 ani. Prin sceastă exploatare se speră că va fi ușurată încâtva și soartea românilor săraci, fără pășune, fără lucru, din asele părți.

Lovit de trăznet. Țăranul Nicolae Marian din comuna Almaș Seliște (lângă Ilia Murășană) să întorcea în 20 Mai a. c., din pădure cătră casă. Pe drum l'a ajuns o ploaie măruntă. Nu și-a bătut mult capul cu ploaia și punîndu-'și securea pe umăr a mers mai departe. Din ploiță însă s'a făcut un adevărat vifor și un trăsnet s'a descărcat tocmai asupra săcurii ce atîrna de umărul lui. Omul a căzut la pământ mort. E ciudat că de curentul electric desvoltat de trăsnet, întreagă securea omului s'a topit.

Trupul lui, aflat de ortacii săi, cari rămăseseră în pădure până după-ce a trecut viforul, a fost dus acasă.

Revărsarea Dunărei. După pârjolul resmiriței vine acum potopul apelor peste scumpa Țară

Românească. Atâta mângâiere numai, pe lângă toată nenorocirea, că revărsarea de ape nu s'a întins peste un ţinut mai mare.

Din Galaţi vine ştirea, că în o singură noapte apa Dunării s'a urcat cu douăzeci şi cinci de centimetri. Sunt acoperite de apă comunele Prisca, Azaclău, Ghecet. Locuitorii din Pisica au fugit cu toţii cu vitele lor şi cu ce au putut scăpa din avutul lor. Ei au fugit la Isaccea. De asemenea au fugit la Galaţi veteranii din Azaclău. In comuna Azaclău, în curtea locuitorului Dumitru Mocanu a fost găsit un om înecat. Inecatul nu era altul de un anume Gh. Iordache, care se cam luase cu băutura în sfânta zi de Paşti şi voind să vină la prietenul său Mocănu, l'au luat repede valurile de ape şi i-a fost dată moartea în starea aceasta.

Din Alianţă.

Mai multe grupe avem, unde mulţi membrii, din ce cauză, nu se scie, după un tîmp oare-care încează de a mai fi membru şi aşa din lipsa membrilor şi grupă încează. Cauza noi o cercăm înt'r aceea, că conducerea grupei nu lucră cu însufleţire şi nu însufleţesce membrii. Pentru-aceea conducerea are datorinţa, ca unde şi cînd poate să meargă la membrii, să-i însufleţească şi să-i lumineze că numai organizaţi şi în sinul Alianţei pot ajunge scopul dorit.

Atenţiune. Controlorii nostri căletoresc acum în întreaga ţară şi nu se scie, cînd ajung la fie care grupă. Aşa dară grupă să fiă în fie-care clipă în ordine. La controlare e destul, dacă sunt de faţă: preşedintele, cassarul şi un cotrolor.

Conducerea grupelor au să ţină în vedere, că oarele oficiale şi vara încât să poate, să fiă ţinute regulat. Şi vara trebue să lucrăm regulat.

Grupele acelea, cari până acum nu ne-au trimis darea de samă, au să ne trimeată cît mai iute, ne cumva în expediarea foaiei să fiă ceva piedecă. Toţ ce se întîmpla în grupă, ne interesează.

La muncă să nu mergeţi în Temespaulis, că nici fraţii de acolo nu au.

Fraţii din Segvár fac atenţi toţi cubicarii, că în Petrozsény şi Valkány, unde au lucrat şi ei, munca nu e bună şi plata rea.

Grupă din Kismarja a eschis membrul cu cărticica de membru cu Nr. 22.278, căci a lucrat în contra intereselor grupei.

—

Grupele să ne scriă, de cîte „VOINŢA POPORULUI“ au lipsă.

ADUNARE.

Fraţii din Ó- şi Ujszentanna au ţinut în zilele trecute o adunare foarte frumoasă, la care din partea centrului era de faţă fratele Hymes. La adunare au venit şi Jakabokanyistii încercând a bolunzi oamenii cu prostiile lor, dar după voarbele fratelui Hymes a aflat de mai bine a eşi cît de greabă din sat. De alt-cum adunarea a succes foarte frumos. Insufleţirea era mare.

Undei lucru.

Pentru cele mai jos scrise nu luăm asupra noastră responsabilitatea nici într'o privinţă. Nu scim oare bunu-i lucrul, oare şi acum sunt de lipsă lucrători. O comunicăm numai pentru aceea, ca ori-şi care frate se poată face încercare:

Uradalom Abazaja (u. p. Szászrégen), 15 lucrători pe lună.

Rába szabályozási vállalat Győr, 100 cubicari.

Szkulyai uradalom Gattája, 30 lucrători pe lună.

Zágrábi érseki uradalom Billéd, 20 lucrători pe lună.

Uradalom Zsombolya, 100 seceritori.

Uradalom, Gyapju (com. Bihar), 40 lucrători pe lună.

PIAŢA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos 15 cor. 60 fil
" " " " mijlociu . . 15 „ 20 „
„ „ „ „ mai slab . 14 „ 90 „
Secara, maja m. dela 12 cor. 65 fil. — 12.95
Orz, „ „ „ 12 „ 30 „ — 12.90
Cucuruz, „ „ „ 12 „ 50 „ — 12.70
Ovăs, „ „ 14 „ 80 „ — 14.20

II. Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata. —

Unsoare de Porc, dela 142 cor. — 143 cor.
Slănină, ... „ 110 , — 115 „
Cartofi, ... „ 2 cor. 70 il. — 4.60
Spirt, ... „ 42.50 cor. — 43 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . . . 124—125 fileri kilogramul
Tineri . . . . . 129–132 „ „

Bani, scrisori şi tot-feluri sunt de a se adressa la

„Szabad Szó“

Budapest, VII., István-ut 67. sz.

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14.